

KOOLINOORTE RISKIKÄITUMISKOOLITUS „SELGE PILT...!?”

Eesmärk

- Toetada riikliku õppekava läbiva teema „Tervis ja ohutus“ elluviimist neljandas kooliastmes;
- Aidata kaasa Eesti liiklusohutuse programmi (LOP) 2016-2025 täitmisele (väheneb noorte teadlikult võetud riskide ja liiklusõnnetustesse sattumiste arv, sh nendes hukkunute ja viga saanute arv).

Koolitusel „Selge pilt...!?” kasutatakse teoreetilisi ja praktilisi käsitlusi, mis lähtuvad liikluse üldriskidest, alkoholi mõjust inimesele sh liikluskäitumisele, liiklusõnnetusest (õnnetuse tekkepõhjused ja tagajärjed) ning võimalikest raskustest õnnetusejärgsel perioodil.

Koolitusel osalenud peaksid suutma kasutada riskikäitumisel liikluses vältimisstrateegiaid ning olema võimelised koolitusel saadud teadmisi edastama oma lähikondlastele, sh noortele, et ära hoida alkoholiohtudest tingitud õnnetusi liikluses.

Sihtgrupp (hulk, vanus jne) „Selge Pilt ...!?” koolitusele oodatakse noori vanuses alates 17. eluaastast (11–12. klass, kutsekooli II–III kursus). Minimaalne koolitusgrupi suurus on 20 inimest. Koolitust on võimalik tellida nii eesti kui ka vene keeles.

Käsitletavad teemad ja nende tutvustus

Koolitusel „Selge Pilt ...!?” lähtutakse LOP-s (kood 1.4.10) püstitatud eesmärgist, mis on seatud noote tulevikku suunatud liikluskäitumise korrigeerimist silmas pidades. Enimlevinud noorte probleemideks liikluses on alkoholi tarbimine koos agressiivse käitumise erinevate vormidega, sh liigne riskeerimine ja suutmatus ohte ette näha.

Loetelu selgitab noorte liikluskäitumise enimlevinud väärtegusid, mis vajavad korrigeerimist:

- joobes juhtimine;
- kiiruse ületamine;
- kaaslaste subjektiivne usaldamine, sh ülerahvastatud sõidukis viibimine.

Noori juhte silmas pidades on tegemist kahe olulise momendiga:

- ohte ei osata veel objektiivselt hinnata;
- riskikäitumise probleematikat avamata võib juhtidel tulevikuks välja kujuneda objektiivseid ohte eirav käitumismuster.

Hoidmaks tulevikus ära noorte liiklejate väärkäitumisi, ei tule kujundada mitte ainult deliktiga juhtide hoiakuid, vähendamaks võimalikke väärkäitumisi liikluses. Raskete tagajärgedega seotud probleematikat on vaja tutvustada võimalikult suurele hulgale noortele, et nad mõistaksid ja oskaksid õigeaegselt vältida esineda võivaid liiklusriske. Selleks tuleb kasutada meetodiliselt õigeid tehnikaid, mida rakendavad erialase ettevalmistuse saanud eksperdid. Seejuures on noortele vaja edastada konkreetseid juhiseid ja tehnikaid õigeks käitumiseks.

Koolituse ülesehitus, kasutatav metoodika

Koolituse „Selge Pilt ...!?” pikkus on 2×90 minutit (4 akadeemilist tundi). Hiljemalt viis päeva enne koolitust peavad osalejad täitma interneti teel küsitluse, mis on aluseks esimese mooduli tööle. Küsimustiku lingi saadab lektor eelnevalt kooli kontaktisikule.

„Selge Pilt ...!?” koolituse sisu

- **Teoreetilis-selgitav moodul.**

Grupitöö tulemusel avatakse osalejatega liikluses toimepandud väärkäitumised. Juhitakse tähelepanu probleemse käitumise tekkepõhjuste ja võimalike tagajärgede tähtsusele. Erilist tähelepanu pööratakse liikluse väärkäitumise avamisele läbi dialoogi. Keskendutakse alkoholi mõjul toimepandavatele väärkäitumistele liikluses. Osalejatega lahendatakse liiklusega seotud alkoholiteemalisi teoreetilisi ja praktilisi ülesandeid. Tuuakse kogemusele tuginevaid paralleele ja näiteid ning avatakse seoseid, mis osalejate internetis antud vastuste põhjal koguti. Internetis vastatu põhjal arvutatakse igale osalejale tema vastuste põhjal „liiklusohthikkuse tase“ ja kuvatakse valgusfoori põhimõttel (roheline = hea; kollane = esineb probleeme, kuid asi pole hull; punane = liikluskäitumist on vaja oluliselt muuta) tulemus raportina. Raportis viidatakse probleemsetele, muutmist vajavatele tulemustele. Samuti antakse juhised abi saamiseks.

- **Moodul „Tark õpib teiste vigadest“ jaguneb kaheks**

1. Politsei esindaja tutvustab noorte liiklusprobleeme lähtuvalt „Selge Pilt ...!?“ kontseptsiooni esimeses moodulis avatud noorte väärkäitumistest. Avatakse liiklusõnnetusi analoogsete õnnetuste põhjal, mida noored esimeses moodulis oma vastustega „kirjeldasid“. Osutatakse kaaslaste võimalikule sekkumata jätmisele või siis õhutamisele, mis tingis raskete tagajärgedega liiklusõnnetuse. Keskne ülesanne politseil on seejuures diskussiooni juhtimine selliselt, et kõik osalejad „tunneksid“ end sarnases situatsioonis osalenuks ning suudaksid selle põhjal teha järeldusi tulevikukäitumise jaoks, eesmärgiga vältida võimalikku väärkäitumist tulevikus, mitte õhutada ega lubada (võimalusel takistada) väärkäitumisi liikluses.

2. Liiklusõnnetuse tagajärjel ratastooli sattunud isik kirjeldab „Selge Pilt ...!?“ kontseptsioonist tulenevalt enda õnnetuse tekkepõhjust; õnnetuse järgset perioodi alates haiglasse viimisest kuni rehabilitatsiooni lõpuni, ratastooli jäämisega „leppimist“ ja mentaalset „raskust“; õnnetusest kuni tänaseni toimunud muutusi ja raskusi elus; oma tööalaseid ja igapäevaseid toiminguid. Osalejatele antakse ka mõtteid „mida teeksin täna teisiti“ selleks, et ma poleks ratastoolis. Vastatakse küsimustele. Parima efekti saavutamiseks kasutatakse õppepäeva jooksul mitmesuguseid erinevaid tehnikaid (dialog, ettekanded, praktilised harjutused).

„Selge Pilt ...!?“ koolituse läbiviijad

Gunnar Meinhard või Maanteeameti (praegune Transpordiamet) tunnustust omav liikluspühholoog või „Selge Pilt ...!?“ autori poolt väljaõppe saanud isik, kes omab selle kohta kirjalikku tunnustust. Üks 36-st piirkonnapolitsei esindajast, kes on saanud väljaõppe „Selge Pilt ...!?“ autori poolt (Indrek Koemets PPA-st).

Marek Rüütli või piirkondlik liikumispuudega isik, kes on liiklusõnnetuse tagajärjel kaotanud liikumisvõime, on vaimselt adekvaatne ja saanud „Selge Pilt ...!?“ autoritelt väljaõppe koolituskontseptsiooniga haakuva sõnumi edastamiseks.

Koolituse aeg ja tingimused

Koolitaja lepib kooliga kokku aja, koha ja tehnilised tingimused. Kooli esindaja kohustub vastama „Selge Pilt ...!?” koolituse läbiviija poolt saadud kirjadele maksimaalselt viie päeva jooksul. Kool tagab enda poolt koolituse läbiviimiseks lisaks osalejatele: pabertahvli, internetiühenduse (koos võõra arvuti ühendusvõimalusega), dataprojektori. Ühel päeval mitmele grupile koolituse läbiviimisel tagatakse nimetatud tingimused kõikidele samaaegselt toimuvatele gruppidele.

Koolituste toimumise aeg: jaanuar–detsembri esimene dekaad.